Контрольный экземпляр

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккехьарча Советеи Министрий Советеи орган

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Совета Министров и Верховного Совета ЧИАССР

№ 22 (4467). | ЕРА, 18 февраль 1971 шу. | Мах. 2 кеп. | Газета арадувл 1923 шера денз

РСФСР колхозашта, совхозашта, юрта боахама кхыча предприятештен организацештен СССР орденаш ялярах дола

СССР Лаккехьарча Совета Президиума

У К А З

Юртбоахама производство дегІаккувлача а лаьттанцареи хьайбашкареи йоаха продукташ паччахьалкхенга йоккаха пхе шера план кхоачашъечеи даьха толамаш бахьан долаш

Къахьегама ЦІеча Байракха орден лойла Нохч-ГІалгІай АССР Шелковской районе «Путь к коммунизму» яьха колхоза.

СССР Лаккехьарча Совета Президиума Председатель
СССР Лаккехьарча Совета Президиума секретарь

Н. ПОДГОРНЫЙ,
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.

ЛЕНИНСКИ НАЬКЪАГІА

Селхан, «Правда» тІа кепатеха арабаьннаб «1971 — 1975 шерашка СССР халкъа боахам дегІаьдолабира пхе шера планех йолча КПСС XXIV-ча съезда Директивай проекта хьакъехьара» КПСС ЦК соцам. КПСС ЦК-ас кхоабалъяь проект газеташ тІа кепатехьа я. Иъ ювца лаьрхІар партийни организацешка, къахьегамхой собранешка, кенайозан тІа.

КПСС XXIV-ча съезда Директивай проект — Іаьлъмате бокъкхача политически паччахьалкхеи лоарХІамера документ. Советски экономикана кІоаргта Іилман анализ яра, из дегІаьхьара ІаІаьнера боаркан Іилма - технически прогресса карагІаьнираш терхалдара ларда тІа кийчдаь из вай мехка халкъа боахам дІаХо кІоарІаьгІа айбара, советски халкъ вахара боарам лахкбара шерра программа я. Цу тІа къьхьта хьахьокх советски халкъа ювлагараь хьашташ хьаІолоаьнаш из коммунизм хьалъяра новкъа гІолла цхьаь рубежагара вокх рубежага бІубенна хьаьгІа йоаьчь вай парте ленински генеральн виКъ чакхбоахаш хилар.

ДІаяхача барХІаГІча пятилетка шерашка вай Даьхен кхъьхегамхоша парте кулгаша кегда доккхий толамаш даьхьа халкъ боахама дерригА доакъош дегІаькхуьлача, социальн декхарашъ хьаІолоаьнаш, советски наьха вахара материальнийн культурийн боарам лаьхбечь. КПСС XIII-ча съезда Директивашъ доарХІамегІарча экономически социальнийн хьокхамашта толамг хьоачашъяьй. Цу юкъа СССР халкъа боахам дахьаьча темпагеІен хьалха.гІа дІаяхача пятилетке рчуьл эффективнеГІен дегІаьнхаб. Дикка сихъеннай бахача наьха вахара боарам лаьхбІара — темпаш. ЦІоаГІаьнна советски общества морально - политически цхьоаГІо, СССР халкъий вошал, Коммунистически партеен цун ленинск Центральн Комитетан гонаьхьа уж кІоагІадалар. ДІаХо дегІаьнай социалистически демократ. ЦІоаГІбеннаб мехка оборонин низ. Кхы а дуккагІа ЦІоаГІаьнна дуьзин кадІьчьитта кечарна аренера Советски Союза позицешн авторитети.

КПСС XXIV-ча съезда Директивай проекта тІа белгалдаьлъ мохк экономически дегІаьнера керттера лостамаш, кердача пятилетка перспективни декхарашъ. Уж декхараш белгалдаьлъ доккхий да. Советски общество коммунизм хьалъяра новкъа гІолла дІаХо дІаьхьаьлаьхьаьхьа ухача, цун материально - технически базаъ хьалъеча, мехка экономически оборонин низ ЦІоаГІбеча этап хуьрьн ийсларІа пхе шера план. «ПЯТИЛЕТКА КЕРТТЕРА ДЕКХАР СЕНАХ ЛАТТ АЬЛЧА, ИЗ ЛАТТ, — БЕЛГІАЛ ДОАККХ КПСС ЦК ПРОЕКТА ТІА, — СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ПРОИЗВОДСТВО ЛАКХАЧА ТЕМПАШЦА ДЕГІАКХЬАЛЕРА, ЦУН ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЛАКХЬЯРА, ІИЛМА - ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕССА, КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ЛАКХЬЕЛГА СИХДАРА ЛАРДА ТІА ХАЛЛКЪА ВАХАРА МАТЕРИАЛЬНИЙ КУЛЬТУРНИЙ БОАРАМ ДИККА АЙБЕЛГА ІАЛАШДАРАХ».

Кердача пятилетка керттера декхарашъ нерала а деш, парте отталду: социальн мероприятей шерра программа чакхйоаккхираг; Іилма - технически прогресса темпаш сиХьелгеи бІаргчча цІ йолча технически политика чакхьяккхар Іалашделгеи; лардарен прикладнойн Іилман тохкамаш ма могтА дегІаьхчуьлнга а царех хьахьинчаш сихагІа халкъа боахама юкъеькхуьлагга а; социалистически мехкашца цхьаьна лелаДу гІулакхаш ларрагІа дегІаькхуьлилга, дунен социализма система чІоаГІьара мамогта новкъостал делга.

Эттара чІоаГІагІа доарХІам бу парте мехка экономически низ чІоаГІбара. Кердача пхе шера промышленности керттера декхар сенах латт аьлча, из латт, социалистически экономика дегІаьхара индустриальн база шерьяраьн эргайоахаш тоаяраьн, Общественни производство, къьхьта а юрта боаЗамг, яьгеи кхачаьн промышленность айяра лаьхха темпаш йоаГІ.йоаГІаьчь тайпара дегІаьхчуьлнга Іалашде, халкъа боахама дерригА доахьой эффективность дикка айе лаьрХІад. Къаман доход пхе шера 37—40 процент лаьхлургьа, цунах 80 процентал кІезигаГІа йоаГІар къьхегана овсарле лаьхьара чотах дуккагІа йоаккхларьяь.

Индустре дерриГА доакъош дегІадоаладегІа айхха дувзаДолийт советски халкъа ваГІара лаьнІамаш дизаагІа кхоачашдера хьашташца. Халкъо леладу товараш хьадеш йола промышленность сихагІа дегІаькхуьлеи ю а кІІьнта ыштта бедаьлг а машинаца а уж арахеача лоаца даьхь доккхагІа килийтен отталу. Промышленнь продукци пхе шера 42—46 процент дуккагІа хьаьг еаш я пхе шера, цу даьхьг уж арахеца средствашъ хьаьелга — 41—45 процент, хІаьта халкъо леладу товараш — 44—48 процент дуккагІа Цешоаккхаш я промышленность цхьаДола доакъош айдурГДолаш йола лаьхлеанаш. ПланагІа лерхІ йоаккхаш йола электроэнергия 1.0 —30—1.0 70 миллиарда киловатт - сахьатараь, меццаьхьта —480—500 миллион тоннага, газ — 300 — 320 миллиардг кубический метрга, кІор — 685 — 695 миллион тоннага, доаДлу болат — 142 —150 миллион тоннага дІаХоачеЛе. Мехкдаьтта чакхдоахача промышленности продукци 1,5.3за, химический мехкашца хьаьчІаьнаьнскИ продукци 1.7-за дуккагІа хьдерГьй Машиностроенен металлообработкан даькъе 1,7-за дуккагІа хуьрьн продукци, цу даькхагІа хьалъо леладу товараш — 2.2-за дуккагІа. Сихха дуккагІа яха оттаДаьл йІгача, кхачан, дуХа-шурий, чкъарий, хьун, хьу чакхйоахача, цунах промышленность кхыча доакъой продукци.

Парте отта а яь, голаме кхоачашъю юртбоахама производство дІаХо лаккъьара керта программа. ДІаДлахча пхе шерарчу 20 —22 процент дуккагІа лаьхбе бе-заш ба кердача пятилетке юртбоахама продукци яхара шера юкъера боарам, бахача наха тІа-тІа дуккагІа ишаш йола кхачан продукташ ярхІаьнна. Цунах ладаьгІа Іалаш а даь. Из лехкар кхоачашдара хоадамбоаламаш доаХьаьл — юрта боаламаш, цунах дальо - технически база мя могта чІоаГІьелга, цунна интенсификация яра пІаБерзабаь никъ лерраГІа чакхбоахлига.

Кхоачашдера массе метте кхашкара хьувкъами хьайбай продуктинаьстн даькъергйолаш, продуктийн юртбоахама бедаьлен дикла тоаерйолаш доаХьаьлаьн ГІулакхаш чакхдаХа оттаДаьл Директивай проекта тІа. Йолчча тайпара хотарьь юртбоахама продукташ кийчьяра чІоаГІача плаьнийн дахаГІа доаХьаьлаьн даькъа наькъаьца планал совгІа уж паччахьалкхенга йоккарах боахаматта поощрени ярех принципи. ДІаькъхьийтаьн йола минеральнийн удобренеш 1975 шерале 72 миллион тоннагеи доакъарий фосфаташ 3 миллион тоннагеи дІаКоахоачас, пхе шера хий дехкача лаьтта 3 миллион гектар балха юкъеЙолаьс лаьрХІад. Юрта кхы тІа а кхоачарьяь 1.700 эзар грузовой автомобиль, дукхха кхийола техника. Электроэнергеца чІоаГІагІа кийчьергІа юрта боахам. Колхозашкеи совхозашкеи кхаьгагаьна овсарас 37 —40 процент лаьхлургья.

Экономика толаме дегІаьхкуьлара лоарХІамегІарча факторех цаІ — транспортн буьзамн дегІаьхуьлар. Кердача пятилетке лаьхьберГІа транспортин система низн маневренности. Транспорта дерригача чайпай грузооборот 32—35 процент лаьхлургья. ХІаьнчуьг тІехьагІа де дезаи дукха хІамаш да буьзама, радиовещанен телевиденен болх эргабоахаш тоабара.

Вай парте гІулакхашца массе за а хьалхарча плане да лозунг а даь хьаьхкайладаь цун программи лерхІар: «Доала хІама — сага дукха, сага ираза дукъ». Из сийлахь уйла чулоан кердача пятилетке оттаьчьа Директивай проекто а. Чакхьяккха оттаю халкъа вахара боарам керда дикка айбелга Іалашдеи доала гІулакхий шерра система. Бахача наьха хІара сага сих лоарХІаш йола реальнн дохоналш дукха совгІа-эшашагІа йоаГІаш 30 процент лаьхлургьа, болхлойн гІулакхеРча наьхен юкъера алаьн 20—22 процент айлургьа. колхозийн общественни боахаме колхозхой къьхьегамах тела мах — юкъера лаьрХІача 30—35 процент. КІезигаГІа доала алаьн дІаХо лаьхде оттаДаьл. Общественни потребленье фондаш 40 процент лаьхлургьяь. Из ахча болхлой, гІулакхера наьха, колхозхой унахЦІеЮ лорелеГІа гоалаГІа, кадраш кийчьергеи бераш хьедаргеи, пенсеш, дешархой стипендеш лаьхдаргеи йоргІаь.

Советски халкъа хьал-торо лаьхьарю новкъостал дерГІа товарни ресурсаш алсаьнЬахарг эшиаьна тайпара доачІа Іехдинаш товаравша хьаьшт мелд рынок Іалашьяьро, бахача наха деш доала гІулакхаш тІа-тІа дуккагІа хилийтаьго. Халкъо леладеча товаравта оттаДаь хинна паччахьалкхен розничнн маьхьаш шоай метта доаттаДеалга Іалашде лерхІ проекто.

Парте даим а тІа-тІа чІоаГІагІа а йоаХъо ю бахача наьха чуІеча мотгийй хьалаш тоадара. Кердача пятилетке планагІа массе меттера тІаДоагІаьча аьчан чоСе хьалде лерхІ ерриГА а лаьрТах хьалде лерхІ ерриГА а лаьрХІача 565—575 миллион квадратн метр чуІе мотгии йола цІеноШ, ДІаДаахача кхе шера 51 миллион квадратн метр марта ца хиннача метте.

Экономика дегІайоЗлаьра, халкъа хьал-торон вахара боарамн лаьхбара пхе шера халкъа боахама дІаЙоХьаьгІа капиталоаЗоЙнеиеи 36—40 процент дуккагІа хилийта лаьрХІад. Дикка лаьхьье лаьрХІаа капитальн вложеней эффективность. Дуьвлар эГІара хьалха гІиреаш хьалдара хьаьелга материальнин финансовни средствеаХ, ДІаДаХийтача аччан хІара сома доарХІам продукци ма могта дегІаьхуьлаьгІа. Цунах мр ду дикагІа пайда эпарах да.

Іилма перспективнегІа доача доакъошца деш доаГІ тохкамаш ма могта дегІаьхуьлара а Іилман тохкамех хьахинчарш производствана юкъеькхьаьгаьна хаьш лоацьяра а наькъаца Іилма -технически прогресса темпаш сихьгеи сагА оттаДаьл. Шеррача масштабагІа леладергІа кулгаша беш бола болх машинашка боаккхьлаГа, халкъа боахама доакъойн доакъошта чуХьарн структура эргайоахаш тоаелга Хьае а юкъеХьаьхьа а еаш я шоай технико - экономически хьокхамашка диллача Дай-мехкен дунен тІеи дикагІа карагІаьнирел дикагІа йола хьаьегама керда кечалаш, материалаш, технологически процессаш.

Кердача пятилетке чІоаГІа уйла тІайохийт производительнийн низан дІаХо дикагІа ДІаийсдара, территориальн экономически буьзамаш эргадоахаш тоадара. Декхар оттаДу уж дешаш кхоастаДара даькъе союзни республикайн хьаьхегамхой депутатий мотгиГерча Советийн лоарХІам лаьхбе.

ДІаХо вай хІама тоадергІа керттера резервех цаІ — коммунизм хьалъяра хІиЗарча этапо ДІадекхарашка хьежжа производства доаддара берригача балха боарам лаьхбар. Доала делга, планированн, экономически стимулированн дІаХо эргайоахаш тоаяро, цу даькъе кердА техника юкъеькхьаьро, экономикина доаДеча кхьаьхегамхой кхы а шерьяраьн юкъеЗоЗяро новкъостал дерГІа обществешни производствана массе оагІорахьара интенсификаци елга Іалашдаьрган цун эффективность лаьхьярах.

Коммунистически парте, дерригача вай халкъо шоай лоарХІамегІара интернациональн декхар лоарХІ коммунизм толаме хьалъярах, социалистически Даьхен экономически оборонни низ чІоаГІбарах. Советски Союзо дІаХо а массе оагІорахьара эргадоахаш тоа а дерГІа, шер а дерГІа СЭВ-а членаш доача мехкий дружествено дІаХо чІоаГІьяргхьа, лаРрагІа экономически интеграци эргахьа леладу экономически Іилма-технически буьзамашца. Вай дегІаьхуьлаьгІа Азе, Африка, Латински Америка дегІаьхуьчча мехкашца тешшаме чІоаГІа арахьара политически Іилма - технически буьзамашца. ДІаХо шеруургІа экономически гІойлеларГІа хилар хьаьхьеннА доа промышленни гІулакхашта дегІаьяьхьа-чача капиталистически паччахьалкхенашца арахьара торговни Іилма - технически буьзамашца. Арахьарча торговни оборот пхе шера 33—35 процент лаьхлургьяь.

ИйсларІа пхе шера план кхоачашъер, белгалдоаккхх Директивай проекта тІа, дунен хьалхьашта юкъе бокхха лоарХІам болаш хургда. Советски экономика лаьхьлаьрер льтуъ боаккхарбда дуьнен социалистически содружества низвш ДІаХо чІоаГІаьра, цІаьхьа а хьаьхьокхарьяь боахамна планоеш социалистически системе совместнаьш. Советски халкъо пятилетка кхоачашъяьца шийгара доагІаьш лолл даьхьа доачарГІа доагІаьнна. Цунах ДІаХо доачарГІа мешнер, демократи, социализм балъ-ЦІаьнна ДІаХо а доаГІ. ДІаХо доагІаьнна аьрахьара торговни буьзамашца. ДІаХо шеруургІа экономически гІойлеларГІа хилар хьаьхьеннА доа промышленни гІулакхашта дегІаьяьхьачача капиталистически паччахьалкхенашца арахьара торговни Іилма - технически буьзамашца. Арахьарча торговни оборот пхе шера 33—35 процент лаьхлургьяь.

ИйсларІа пхе шера план кхоачашъер, белгалдоаккхх Директивай проекта тІа, дунен хьалхьашта юкъе бокхха лоарХІам болаш хургда. Советски экономика лаьхьлаьрер льтуъ боаккхарбда дуьнен социалистически содружества низвш ДІаХо чІоаГІаьра, цІаьхьа а хьаьхьокхарьяь боахамна планоеш социалистически системе совместнаьш. Советски халкъо пятилетка кхоачашъяьца шийгара доагІаьш лолл даьхьа доачарГІа доагІаьнна. Цунах ДІаХо доачарГІа мешнер, демократи, социализ

ХАНАЛ ХЬАЛХАБУВЛАШ

Карабулакскн бурув деттача балхий управлене коллективо КПСС XXIV съезда сийленна нюкъхьара докхий декхарашн тІаийлад кердача шера. Уж хьоахчашдара шерра социалистически яхь а йоаржаяь къаьхьагаш да бурувлеттарашн хІаьх. Шн-ше тІехьа та вист пІерташ хьинар айденна къаьхьет пар.

Тха управлени керда шу доллуш йолленнад болх бе. Хьалха хиннина бурувдеттача контора метта вІашагІьеллай ца. Керлача структурагІа болх бар пайдаеГІа хилар хІамзеха а гулдьинад. Инженерно-диспетчерски службаш вІашагІьоХкар бахьан долаш бурув тохара бІаьхаитте кулгаш а дикагІа дулу, тІаьхьожам а дикагІа лоаттабу. Цудухьа даьхьа хьалхара хьокхаманн тІадвутташ да. Бурувдеттараша, вышкомонтажникаша, производственни гІулакхаш деш йолча база толамца хаиат хьаьхьа хьоахчашкір январь бетта плани тІаийла хиинна социалистически декхарашн, «Гроснефть» объединенне массанел хьалха план хьоахченьъара рапорт делар Карабулакски бурув деттача балхий управлене коллективо. Январь бетта 2030 метр бурув тоха дезаш дар. Деррига а технико-экономически хьокхамаш хьоахчаделга ІалашдергдолА шийса график оттайеч. Цу тІа 2650 метр бурув тоха декхарийла бир мехкадьтта лехараш. Из дара торонаш йолаш ер. Эшин хиннар ду бир ыхьа, ньаьха творменстве, сакхетамх ьхьнарн дар.

Теннымен тІаГІерташ кхьаьхьагІар машинаш ерашна бейнаш бетта. Цудухьа бетта план толамца хьоахчашьара соврІа Закане № 5 йолча кердача скважинаца бурув тоха доладе вІашІтехьдалийташ пар. Январь бетта 2000 метр бурув техад Карабулакски мехкадьтта дехарашна. Цар тоха дезаш хиннечул дикка духхаГІа да ны. Из толам бакхха вІашІтехьдалийташ бурув сихаГІа тохар бахьан долаш, вешта планаца шийдечу 33,8 процент сихаГІа. 2 эшар метр соврІа бурув техар гидромониторн останнца.

Афанасенко Н. А. начальник волча РИДС-1 коллективо кхьаьхьа дика кхьаьхийгІар. Январь бетта планоан 1600 метра метгеч 2325 метр кІоаргІа бурув техад цо. Бурувдеттача 12 бригадах планоан заданеш хьоахаш ца еш йисар 3 бригада. Царех шинне соахх хиннца хьоьжамаш аварсин Лайбоахин духха за йоайир. Цунах а хов авареца мел дукха кхьаьхьагаш эехьа дІаЛоацн. Паччахьалхьехна хуьлаш дола зе доацан. Из бахьан долаш хиина зе ер ца ер. Цо ІайІа 729 балха сахьат, ца тохаш диса 200 метр бурув. Лоацца ыхьа, паччахьалхьехна хиина зе 4200 соажа Лаьхоаг. Цига кхьаьгаьгаьа оварзе 60 процент мара хьалацар. Йоккха резерв я из пайда да эшан яйнар.

Парте XXIV съезда хьалхарча вахьте массаса сиина хьаьхьа ешаш кІоаргІа Михайлов С. И. керте латта буровой бригада. Январьскн план 129 процент хьоахчашьяьй цо. Управлене массанел хьалха хьоахчашдаш да съезда сийна тІаийца социалистически декхарашн квартальни планн. Из къаьхьагаш соврІат хьамсарийн партеXXIV съезда хетаду мехкьыштта лехараша. Иштта овсаре хьаьхьаг ІалаІ хьайоаГІа мастерий Д. Н. Тонкогубова, В. К. Терленке, А. П. Золина, Н. И. Шляхова, Ф. Д. Гайворонске бригадина. Кхьаьдесда Кавказе этгара хьалхарча 7000 метр проектни кІоаргал долча скважинанга тоха бурув 5000 метр соврІа кІоарделнад. Карабулакски рекорд я ны.

Карабулакски бурув деттача балхий управлене балха темпаш тІехь-тІехьаГІа лаьхлуш йоаГІа (цкьайоаца халонаш ийислой а). Хьалха латтача буровой бригадан опыт шерагІа дІайоаржяьрах бола КПСС ЦК соцам кхоьдал а беш хьалаІаьгар тха мехкьышта лехарана. Цул тІехьаГІа производстван резервашн дикагІа лехха бахьнаб, экономе режим чІоаГІьяра духха-ГІа терко ю. Этгара хьалха буровой бригадашка, службашка, техника болхлой боагІ-боагІчча дІаийсбу. Из дезаш нормативашн телха а ца еш гучадьаьна ца эшаран дІадоах.

№№ 167, 1003 буровойкха ерригача турбзаша дефектоскопи йир. Из дир ца ховш а авари ни хилийтар духьа. Цу тайпара дефектоскопеш ерьгьа кІчча скважинашта а.

Скважина сихаГІен дарегІен чІоаГІьяр духьа вІашагІ а хетте іочуйохийт обсадни колонна. Цу тІехьдалийташ 5 эшар метр бе лерХ из болх.

ХІаиз а тІехьа бурув цхьашаоренни, гидромониторни, иштта кхьчча останца тох. Тха хьалашка ІоаГІа пайда бола цо. Цунна а ыхьа ца юкъе па йолийташ нов. Михайлова бригада опыт дІайоаьнта доладуергдолаш да тхо.

Скважинашн хьоьлъярга дІайода ха кІеанъярга сетевой планированни эргаккха оза. Сетевой график йизза хьоахчашьара цахаддаш тІаьхьожам лоаттабаро, лаьрХар бакх хуьс. № 165 йолчн скважинаца март бетта бурув тоха доладе биш хуьрГья.

ХІаман хьомбарен хьурмат дарен лецнаш хьалхарча плане уггта а дьлЗ, дІахо уггта а дергІа. Масала, бурув тохаш юхейсача утяжелителех, химически реагентех кхьчахьа бурув тохача пайдаийберба. Цул соврІа керттерна энергетикс служба белгалъьхьа мероприятеш балха юкъейолаГІаш. Царех шинне соахх хиннца хьоьжамаш аварсин Лайбоахин духха за йоайир. Цунах а хов авареца мел дукха кхьаьхьагаш эехьа дІаЛоацн. Паччахьалхьехна хуьлаш дола зе доацан. Из бахьан долаш хиина зе ер ца ер. Цо ІайІа 729 балха сахьат, ца тохаш диса 200 метр бурув. Лоацца ыхьа, паччахьалхьехна хиина зе 4200 соажа Лаьхоаг. Цига кхьаьгаьгаьа оварзе 60 процент мара хьалацар. Йоккха резерв я из пайда да эшан яйнар.

Парте XXIV съезда хьалхарча вахьте массаса сиина хьаьхьа ешаш кІоаргІа Михайлов С. И. керте латта буровой бригада. Январьскн план 129 процент хьоахчашьяьй цо. Управлене массанел хьалха хьоахчашдаш да съезда сийна тІаийца социалистически декхарашн квартальни планн. Из къаьхьагаш соврІат хьамсарийн партеXXIV съезда хетаду мехкьышта лехараша. Иштта овсаре хьаьхьаг ІалаІ хьайоаГІа мастерий Д. Н. Тонкогубова, В. К. Терленке, А. П. Золина, Н. И. Шляхова, Ф. Д. Гайворонске бригадина. Кхьаьдесда Кавказе этгара хьалхарча 7000 метр проектни кІоаргал долча скважинанга тоха бурув 5000 метр соврІа кІоарделнад. Карабулакски рекорд я ны.

Карабулакски бурув деттача балхий управлене балха темпаш тІехь-тІехьаГІа лаьхлуш йоаГІа (цкьайоаца халонаш ийислой а). Хьалха латтача буровой бригадан опыт шерагІа дІайоаржяьрах бола КПСС ЦК соцам кхоьдал а беш хьалаІаьгар тха мехкьышта лехараша

КЪАХЬЕГАМА ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕРА КЕРДАДАРАШ

Укх шера 1 январе деиз ГІоаГІьенний къахьегамах йола СССР Союзен союзин республикийн законодательствера Лардаш. Цар тІа ГІулъаьй берригача советски болх-лойн ГІулакхерча наьхен къахьегама ГІулакхаш нийслеш йола керттера проваш нормаш.

Керттера, лоарХІамеГІа дола законодательстви кердадарашца дашха хьожаргна со.

* * *

Лардийн 9-ча статьягара ДІаволавала безам бар са ца тІара формулировкаш керда хиларах а ца воллачуьнг, дуХьвал, СССР Конституце белгалгьа лоарХІамеГІара къахьегама гарантиш ю ГІоаГІьенгахиларах. Деш дола къамаьл бокъо йоацаш баХьан а дакъха балха дІаяьна ца тигар дехкара хьажьхьа да. МоллагІа расах е кьамах, кхел е маІе, дынях тешаш е на тешаш вар ашна, моллагІйа балха тІа вахийтара цІьаькка лоарХІам болаш хила дезаш а е хила йиш йоаш а дан.

Ма дарра дувварга аз кхыча балха тІа вахийтарах. ЦІенхаштта хувцамаш юкъедиХьад, нагахьа санна производстве ГІулакха ваалаІІа е ваалаІІа е ваалаІІа е

Іалам — вай доттагІа

Республика пионерий дворене ухх деношка хиннача Іалам лорадар Европроссийскин Общества Нохч - ГІалгІай организаце VI конференце дийнача керттерна дешаех дар Іалама ресурсаш лаьхта, хиш, атмосфера, найдане оІхалаш, лаьттах тІайоала іІаламаш лорархх предприятей, боахамий, учрежденей, организацей бола белхтоклам.

Ухх тІехььарча хана Іалам лорадара дешаш шерра кьестадеу общественноста. Іалам лорадара Обществана юкъе 68 болдей, колхозхой, ГІулакхера нах, студенташ, дешархой, боккхий нах. ХІара шера дукхагІа хуо ц1ы пайдаеча тІулакхс даьхьа лоаьхьарш. Духьал дІадахача цхьан шера ткъаь итт эзар саг дукхагІа хиннав обществе. Іалам лорадара Обществе коллективно дІаьхьа лоаш я хІанз 380 предприяти, учреждени, колхозш, совхозш.

ТІехььарча шин конференцерча юкъерча хана республике хьы тІа я ВІашагІьеллаш 127 юхььаьнчара организацш. Ерриган а 804 я ух хІанз республике.

Конференце кІоарста дийнар Іалам лорадеш республика беча баьхах я; хІаьта дІаьхо ну хьаькъеьла де дезарех а.

Юрта боахамий цхьаьнгдолча кулгалгоша боагІа теркам тІебаьхийтар хиной михон лаьттана еча эрозена духьалара агротехнически мероприятеш керттІа кхочушьяра. Мухаьмешта пхорагІа оахам дар, контурно лаьтта ахар, зяба аьхача лаьттана лунковани ярг боалаш дахарг дешаш теркалдаш. Кхаш лорадара хьунаш йогІаш, хІаьта дІаеєгІаш а лорарш. Цудухьа Ахчой-Мартана районе 26 гектарг Грозненкий районе шурий совхозе 30 гектарг хьуна полосаш яйнай. Дош латт дІаьхо йодача хана юртбоахамса специалисташ бола Обществе членаш юкъе бола тІаьхьожам лоаттабу посташ хІара районе вІашагІйохкарах.

Нохч - ГІалгІайчен керттера Іаламе йІоахаленех цаі да «Іаьржа доцуо», «Грозный» обьединенне боккха болх бу маьхкдьштта ца дойтара. Баьхьа кхочаьнг ца деш я дукха дус. Цудухьа духа доа из. Кьаьстта дукха доа попутня газ. Іалам лорадара республиканский Общества лаьттан четаш лорарха - секцей, районин советий керттера декхар да ту тайпара- кхоачамбошарашш махулла сихарІа дІадахар.

Ухх тІехььарча шерашка дешка тоаьлешнаш пачахьаьлкхеч фондашкара хьунаш йоІаьнарх хьаьлаш.

Баьхьа цох кхоачам бе йиш яп. Хьу хьоккхача хана транспорт, ххьйола техника тІауха наьхьашш даьхьа. Из баьхьа доаш Іаламашь хьу шин ханиахьа дІа іа оаш, дукха йов.

Кьаьстта терко е елаш да боча бІаргІ гаьнаш дІайоІаг. Белгалдеш деза хьуна боахамаша из болх беш хилар. Баьхьа хьунаш доаг дан. Иштта дІадахача шиц цеча ПрхІ гаргга эзар тексташ тІа дІаеєгІай боча бІаргІ гаьнаш. Цу тІулакхаг дукха пачахьалкхеч средташ дІаяхий .ХІанаіе бокха хьа найда бала бесаш яр уж гаьнаш. Баьхьа из хІанз а хила йиш йолчуг дукхха кІезнгаІга ба. Цун баьхьа да хьуькъам боабеш доаг лазарашца кьоьсам ца доаттабар, хІаьта дІайоІаг гаьний селекционин дикал лоха хилар. Цуі совгІа дІаеєгІаеча боча бІаргІ гаьнех эзар совгІа текстара тІар эраш яйнай.

Геттара боча хьала та я 58 эзар гектара тІара колхозийн совхозийн хьунаш а.

Дуухьала Ведана, Ножай-Юрта районашка, Шаьла районе Куйбышева цІеарІа колхозе боькю йоаьщш хьекка хьу 36 эзар гаргга га я. Цуі совгІа боьсаьнг ца ший ханнахьа цІеньш хьунаш, тоаьш.

Хина ресурсаш лорарха деешш хІанз а массанахьа цхьаьтарра дика кьестадаш.

Вай республика додача хишкара промышленни чкъьарий дахаш. Баьхьа Тиркамчра, кхача додача хишкара чкъьарий дукха лаьттана промышленни предприятеш, боахамаша уж хиш біехдарах. Докхха зе хуі чкъьарий лорадара устройстваш а йоаьщш кхаьнна хиІ дехьарах а. ДІадахача шера духьхьала «Степной» совхозе из баьхьн доаш біаь эзар чкъьара белар. Кьоьсам лоаттабе беза браконьеращца а.

Тіехььарча 15 шера республике хьунаьжара саьрх иттаза кІеннденидз, акха котамаш — ткъоаззз. Духха доа оаьхарий боахамаша зене са доахкача хІамашта тувсача доьхьаьжх а. Кьоьсам лоаттабе беза браконьеращца. Обществеиноста декхар да республика оаьхарий лорадар.

Вай республика нах бахача пункташа итташ эзарш гаьнаш, кустарникаш дІайоІаг хІара шера. Баьхьа бьщцара насаждеташ лорарелга дика оттадьаьдаш. Зеіеча са доахкача хІамашца кьоьсам лоаттабеш. КІезнга я городаш ка паркаш, сквераш. Полаш ярашш а шерчъ еэаш я. Лоаціа аьлча де дезаш кхы а дукха-да цу хьаьжеька.

Іалам вай доттагІа да. Цудухьа предприятей, учреждеей, боахамий, ерриганга общественноста декхар да Іалам лорадара. Цу хьаькъеьла сецан тІаьнйцар гулбенаьраша.

М.-Р. ПЛИЕВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике ІІоллен Грозненг хуьцалгуш морхаш а йоІаш, доаьмна боахаш а йоаьщаш, доаьмна хилалелха цьхьацаІолча моттигашка дохк а доаллаш, кІезнгдукха ша а билла, малхболаьхьара гІаьхьхача боарамс муу х ъьхьхаш ха хьала а фегара температура белгалдоаьнх, пхе шера керда план советский общества коммунизмагга бодача новкьа гІолла дІаьхо дІаьхьлхашахьа ахара бенккха лоарХаме хургхилар. «Файнэншл таймс» яхача англійкин газета белгалдеаьнх, «кердача советский плано хаьнь вахара боарем цІеньхашта ланкбе лерхІаш» хилар.

Таьхьа ерриганга ІІоллен Грозненг хуьцалгуш морхаш а йоІаш, доаьмна боахаш а йоаьщаш, доаьмна хилалелха цьхьацаІолча моттигашка дохк а доаллаш, кІезнгдукха ша а билла, малхболаьхьара гІаьхьхача боарамс муу х ъьхьхаш ха хьала а фегара температура белгалдоаьнх, пхе шера керда план советский общества коммунизмагга бодача новкьа гІолла дІаьхо дІаьхьлхашахьа ахара бенккха лоарХаме хургхилар. «Файнэншл таймс» яхача англійкин газета белгалдеаьнх, «кердача советский плано хаьнь вахара боарем цІеньхашта ланкбе лерхІаш» хилар.

Лондонски къайленаш

Дукха ха йоаьщаш хайра лондоншашта хІанзашца — шоаьех кхайла лоаттаьла, паччахьалкхеч лоарХІамера цхьа документ доалаш хилар. Гучадаккха вІашІтехьдьаьнначх, ц1у тІа дуьнашш хІинал, гІороде бахачх, чубаьх тхоь - кІийле йоаьщаш болча наьхгарча хьалах. Гриза доклад оаьлаш дола из документ 1969 шера лейбористски правительства распоряженгІа оттадьа хьинаьлле а, цо ше вІаштІехьдоаьнаш лаьрХІад из кепатеча арадоаькхилга. Из доклад наха дІайоьжийтача, Іаьдалаьта хетачох, наьх кхы тІа а раьзьа боаьщаш хила тарлора кабинета экономически социальнин политикана. ХІаьта цу тайпарча проблемашца дувадеина хиина хьовзамаш из ца хилча а хьашт мел долаш ца.

Гучох, ухг гІулакхаш теркаг а деш. ший хана из тІаьнйцаре доклад яьхьйна Саутгэмптонски университета профессора Джон Гриза ше наха юкъе цуі хьакъехьа хІама ца хьоахаде лаьрХІад. Дукха ха йоаьщаш, «Дуне цхьан кІинрагІа» яхача Би-Би-Си радиопрограммагІа ше хьамаьл дечаг хана мара хьегучаяккхаьнар цо, іоххера а, ше йьча отчета чулоацама йола техника тІауха наьхьашш даьхьа. Из баьхьн доаш Іаламашь хьу шин ханиахьа дІа іа оаш, дукха йов.

Кьаьстта терко е елаш да боча бІаргІ гаьнаш дІайоІаг. Белгалдеш деза хьуна боахамаша из болх беш хилар. Баьхьа хьунаш доаг дан. Иштта дІадахача шиц цеча ПрхІ гаргга эзар тексташ тІа дІаеєгІай боча бІаргІ гаьнаш. Цу тІулакхаг дукха паччахьалкхеч средташ дІаяхий .ХІанаіе бокха хьа найда бала бесаш яр уж гаьнаш. Баьхьа из хІанз а хила йиш йолчуг дукхха кІезнгаІга ба. Цун баьхьн да хьуькъам боабеш доаг лазарашца кьоьсам ца доаттабар, хІаьта дІайоІаг гаьний селекционин дикал лоха хилар. Цуі совгІа дІаеєгІаеча боча бІаргІ гаьнех эзар совгІа текстара тІар эраш яйнай.

Геттара боча хьала та я 58 эзар гектара тІара колхозийн совхозийн хьунаш а.

Дуухьала Ведана, Ножай-Юрта районашка, Шаьла районе Куйбышева цІеарІа колхозе боькю йоаьщаш хьекка хьу 36 эзар гаргга га я. Цуі совгІа боьсаьнг ца ший ханнахьа цІеньш хьунаш, тоаьш.

Хина ресурсаш лорарха деешш хІанз а массанахьа цхьаьтарра дика кьестадаш.

Вай республика додача хишкара промышленни чкъьарий дахаш. Баьхьа Тиркамчра, кхача додача хишкара чкъьарий дукха лаьттана промышленни предприятеш, боахамаша уж хиш біехдарах. Докхха зе хуі чкъьарий лорадара устройстваш а йоаьщаш кхаьнна хиІ дехьарах а. ДІадахача шера духьхьала «Степной» совхозе из баьхьн доаш біаь эзар чкъьара белар. Кьоьсам лоаттабе беза браконьеращца а.

Тіехььарча 15 шера республике хьунаьжара саьрх иттаза кІеннденидз, акха котамаш — ткъоаззз. Духха доа оаьхарий боахамаша зене са доахкача хІамашта тувсача доьхьаьжх а. Кьоьсам лоаттабе беза браконьеращца. Обществеиноста декхар да республика оаьхарий лорадар.

Вай республика нах бахача пункташа итташ эзарш гаьнаш, кустарникаш дІайоІаг хІара шера. Баьхьа бьщцара насаждеташ лорарелга дика оттадьаьдаш. Зеіеча са доахкача хІамашца кьоьсам лоаттабеш. КІезнга я городаш ка паркаш, сквераш. Полаш ярашш а шерчъ еэаш я. Лоаціа аьлча де дезаш кхы а дукха-да цу хьаьжеька.

Іалам вай доттагІа да. Цудухьа предприятей, учреждеей, боахамий, ерриганга общественноста декхар да Іалам лорадара. Цу хьаькъеьла сецан тІаьнйцар гулбенаьраша.

М.-Р. ПЛИЕВ.

ТУРКМЕНСКИ ССР. Копет-Даг дожьаьш тІа хІанз а лоа уллу, хІаьта шьарча ара хІаналле а бІаьсти яьнний. Бахардански районера лаьттан лелдеераш бІаьстан юхье дуе ялаташ багарин лаьттанна дІаде болабеннаш. Сортовой фу дІадув дика кІаьлдаьчеи тІоаддадьаьчеи, минеральнин удобреннеца подкормка яьча лаьтта.

СУРТА ТІА: Махтумкуле цІеарІа колхозе бІаьстан юхье дуе ялаташ дІадувш латт.

К. МУРАДОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ПИОНЕРСКИ БАЙРАКХАЦА НИЙСЛУШ

Сакъердаме дІаХьу № 19 йолча Грозненсин школе «Пионерий байрахаца нийсле» яха поход. ДІаХо дуьнарга вай ду найдаерча а берий безам тІаБодача а гІулакхе 6 «А» класса пионераша деечох.

Эттара хьалха Нохч-ГІалгІайчен цуи столице Грозненсин пионерий моттигашка экскурсеш а яьх дукха эпаш йоІа материалаш гулъьйй берашца. Хьошшал тессад хьалха барех хиннача кхаьнна пионераша. Цар новкьостал дир берашта материалаш гулъе а уж нийса вІаштІехььхьа а. Геттара ракьа бе ДешаІрсий шоаьпта ГІодаьчь школа. Іунал лоаттадеча трамвайин парка болхлочоа, пенсионера В. Е. Мелехоина, республиканскин пионерий Дворета бастсин кружокга кулгалочоа Р. Т. Томнина.

Марте хургІойча КПСС XXIV - ча съезда наьхьабогІаьнгдеш республикерча пионерах лаьца альбомаш, стендаш кийчеш бу уж хІанз. Цу походе шоллагІа шоай лоарХІаме гІулакх лоарХІ пионераша «ЦІе Байракх сийлахь я, пионерски гаьстчх цун дакъаьг да» яхача девизах краеведческин музее тематически сайре дІаяхьар. Из дІаяхьара бехкгохкаме яьй дружина совета член Зубенко Наташа, цун новкьостал деш хургба Абросимов Слава, Висаитов Адам, Погоносова Тамара, кхьбаьрг. Цу собране музея болхлоца дувдаргда революционни ЦІеча Байракх ястори, из баьхьн вай даьша, даьдьша лоаттабаьча кьоьсамах. Цул совгІа цар дувдаргда вай республикана, цхьацаІолчча кьастача предприятештга ешнача Байраккех а. Пионерский байраккехн галстукийн цІеча Байрахьаца болча бувзамах дувдаргда шоаш берашца.

Цул совгІа яхлаг1ча класса дешархоша кийчьь октябрятий арГІаьнра группа пионерала дІаэлгІгІ ну сборе.

Шоллагі'ча, яхоалагІча классашкарча октябратаща пионерала дІайийача берашца боккха кхетама болх бу 6 «А» классера лекторскин группа. Дикагі'іа лекторех лоарХІаш ба Коваленко Таьнин Манушкина Иран. Дукха беседаш ю цар «Пионерски байрахьца нийсле» яхача маршрутаьлца а.

Вай юьхьа 6 «А» классера пионерски отряд Советски Союзе гурмала Кошевой Олега цІе лоаеш я. Цудухьа оамал а хинна дІаэттад ухьаза «Молодая гвардия» яхача Краснодонсин подпольин организацин вуглаьлчоуш Ди лоаедар. Боьхьонца доаа цІей хуьл цунах октябратаьшта.

—Из цІей деадеш, тхоай эттара оамо сомаваьккхьача Іалихане сиха барахьаш тІадийкар. ИІагІара латтар - начальник Панфиловин цуи заместитель Алханович. Во дар хьаьхеэ хьамаьл: «Кертах хІама а теха сар Іаввилав». Зулам хиннача чехка хьаьлар операративни группе. Іалихана лер йоаккхьашкъ кхетамчура ваьвина лозвавь уллар сиха больнице вазьйтгар. Тоьхьа лиха гаьнаьвалар лер йоаккхьаг воІа Іалихан. Цхьабакьда, цІаьхьа лер сёра. Массеэк коа чувахар следователь ХІама дацар хоалуш. Лаьхчча картаца чуздердаьча коа ІІоаргІа лер. Таьхьа волаеолар следователь, когах летача цІеца ена лер яр цо лийхар. Іохьера а хьаьнгІа фуьмиссел бола кхерниг хьайІиг цо. Ший доаллар кхерилгах. Тешаш а боаш чухьежар. ДІаваьга вийзар дерий ца деш дуьхьалгьаьнна цІенда.

Допрос еш шийна корабаь кхеррІоаг дІаьхьаьнг следователе. — Тіаккха укх кхерах доаллаш цІий хьа коа денар малав? — хІаІ!

ЦІендаь бос дІаБахар. Оагалелар моччал. — Хан сона, — оаладелар цунна, — мичара, ду укх сахьте доаг? — Ер фу цІий да-м укх сахьте доаг? — Ер фу цІий да-м укх сахьте доаг? — Ер фу цІий да-м